Štev. 261 Posamezna številka 20 stotink V Trstu, v petek 17. decembra 1920 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLV

EDINOST

Izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik a Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina ... za mesec L 8.—, ... a leta L 82.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot., osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

† Anton Mahnič škof krški

Vedeli smo že dlje časa, da je stanje škofovo brezupno in da se pripravlja katastrofa. Vesti iz Zagreba so jo napovedovale že več tednov.

S škofom Mahničem polože v grob moža čegar ime bo zgodovina naroda našega beležila na častnih svojih straneh med — velikani. Škof dr. Mahnič je bil pojava tolike veličine, da moramo že prepustiti poklicanejemu peresu, da poda javnosti pravo sliko te individualnosti kot človeka, cerkvenega kneza in sinu svojega naroda. Mi moremo podati tu le nekoliko glavnih splošnih potez.

Kot človek je bil pokojnik najpristnejša, posebljena skromnost in iskrenost. Nikdo, naj bo prijatelj ali nasprotnik mu ni mogel odrekati najvišjega spoštovanja. Vsaka zavratnost mu je bila tuja — sebičnosti ni poznal.

Kot svečenik in pisatelj strogo katoliške smeri je bil Mahnič bojevnik — neomajnih načel in neizpremenljivih smeri. Ni poznal popustljivosti. Ali, bil je bojevnik čistih namenov, sijajnega zloga in rezkega peresa, ki pa ni poseglo po metodah vsakdanjega političnega pehanja, žaljivih za nasprotnika, ampak boril se je z rapirjem — argumenta, dokazovanja, prepričanja.

In Mahnič — svečenik in potem škof, višji pastir škofije Krške? Mnogokdo je sprejel njegovo imenovanje z bojaznijo, da se tam razvname silen medsebojni boj po — neslavnih uzorih. V kako radostno presenečenje nam je bilo, ko so nam začela prihajati poročila, da so z vladanjem Mahničevim zadovoljni — vsi! Bila ga je sama dobrota napram vsem vernikom. Ni iskal boja, ampak ljubezni. Medsebojne ljubezni in zaupanja v njegove namene. Historičnega pomena ostane neodjenljivo stališče škofa Mahniča ob vprašanju starodavne, staroslovenske liturgije, ko je Mahnič z železno doslednostjo in jekleno odločnostjo napram vsem sovražnim silam in vplivom izvojeval na istrskih otokih popolno zmago! Pridobil si je splošno zaupanje, ker je bilo vse njegovo delovanje obžarjeno od neizmerne, najgloblje ljubezni do svojega naroda, — ljubezni, ki se je v zadnjih letih, ob svetovnoznamenitih dogodkih, ki so imeli odločiti usodo našega jugoslovenskega naroda, povspela pred nami do impozantne višine. Na brambi pravic svojega naroda in njegovega jezika, posebno tudi v cerkvi, škof Mahnič ni poznal strahu, ne obzirov. Vzrastel je iz tal kršnega Krasa — doma iz Kobdilia — in kremenit je bil njegov značaj in kot skala neomajna je bila njegova zvestoba do stvari naroda.

Nepozabno nam je ostal v spominu razgovor, ki smo ga imeli ž njim po srečnem slučaju pred par leti v Medvodah. Bilo je kmalu potem, ko je v zagrebških »Novostih« priobčil vrsto senzacijonalnih člankov za zbližanje obeh cerkva in za slovenski bogoslužni jezik. Mahnič ni bil samo veren Slovenec, ampak tudi uverjen Jugosloven. On, toliko razkričavani rimo-katolik, je govoril pravoslavnim bratom besedo ljubezni in bratstva. Ko smo mu zatrievali, kako mu je ves naš narod v Primorju — brez razlike političnega mišlienia — globoko hvaležen na tem njegovem nastopu, se mu je lepi visoki stas vzravnal, oko zaiskrilo, in izrekel je naslednio lapidarno besedo, ki nam kaže vso narodno in politično individualnost njegovo še le v pravi luči: »Veste, jaz se doslej nisem rad vtikal v vsakdanje politične borbe, ali, prišli so časi, **ko moramo tudi mi škofje storiti za svoj narod kar le moremo!«** To je bila programatična iziava, ki ji je ostal dosleden s tako trdnostjo, da je, postal — mučenik. Prišli so hudi časi, ki so padli tudi nanj z vso težo. Ko je bil rešen internacije v Italiji, ki jo je preživljal skupno z bivšim županom paziuskim dr. Kurelićem — se ni mogel več povrniti v svojo škofijo. V Zagrebu, v srcu Jugoslavije, je zatisnil svoje oči in zaključil svoje blagoslovljeno življenje, posvečeno vse blaginji in sreči svojega naroda.

Ko bi povedali še, kako se je škof Mahnič, on, tako uverjen rimo-katolik in po tedanjem mnenju mnogih zakrknjen strankar, izrazil tedaj o izvestnih osebah, ki so se njegovim pristašem narinjale za voditelje, bi še le videli, kako krivo so sodili tega plemenitega moža. Le toliko bodi povedano, da jim je — glasom njegove izpovedi — rekel: To ni prav, to ni krščansko! Ali nočemo kaliti s takimi neljubimi spomini teh trenotkov, ko se klanjamo pred veličastjo te smrti, ki nam odnaša takega moža ravno v takih časih, ko je hotel še le prav delati.

Smrt biskupa Mahniča pomenja za naš narod v teh časih neizmerno, nenadomestljivo izgubo. Rojaki! Klonimo glavo spričo mrtvaškega odra velikega plemenitega biskupa dr. Antona Mahniča v ganotju in v znak neminljive hvaležnosti za vse delo ljubezni in zvestobe do našega rodu.

Slava spominu dra. Antona Mahniča!

V pravilno presojanje pogodbe med Italijo in Jugoslavijo

Po informacijah od odlične strani

Od osebe, ki ji je točno poznano vse ozadje velike borbe radi jadranskega vprašanja na mirovni konferenci, posebno pa tudi zakulisni dogodki direktnih pogajanj med italijansko in jugoslovensko delegacijo, smo prejeli naslednje veleinteresantne informacije, važne za pravilno presojanje postanka in pomembnosti Rapallske pogodbe.

Z jugoslovenske strani obsipljejo jugoslovensko delegacijo, posebno pa dra. Trumbića, z očitanji, zakaj da ni sprejel enega prejšnjih povolnejih predlogov. Z ozirom na to očitanje treba naglasiti dejstvo, da je vse tri prejšnje predloge Italija odklonila in s tem tudi zavezniki. Ne bi imelo torej smisla in ne bi koristilo, če bi bila Jugoslavija prtrdila kateremu teh predlogov.

Vedeti treba, da bi bila Wilsonova črta slaba za Jugoslavijo. Wilson je zahteval nevtralizacijo dolgega pasu ozemlja od juga pa do Karavank. To pa bi pomenjalo, da bi Jugoslavija ne smela tam imeti ne vojaštva, ne trdnjav in ne vojne mornarice. Otok Vis, ki je neizmerne zgodovinske in strategične pomembnosti, bi bil pripadel k Italiji.

Druga dva predloga sta predvidevala — razen že omenjene nevtralizacije — glede Reke ali aneksijo, k Italiji, ali suvereniteto Italije, ali pa določbo, da si Reka sama izber suvereniteteto, kar bi pa ob sedanjih danih okolnostih prav gotovo pomenjalo aneksijo k Italiji. Zader z vsemi otoki, ki leže pred niim, bi pripadel Italiii. A kaj bi bila posledica temu? Zabit bi bil italijanski klin v morje, da bi moral iugoslovenski promet po morju skozi italijanske vode.

Jasno je torej, da vsi ti triie predlogi niso bili sprejemliivi za Jugoslavijo, ker bi bila — če bi jih bila sprejela — popolnoma odvisna od Italije v vojaškem in gospodarskem pogledu.

V teritorijalnem pogledu je Rapallski mir res slabši za Jugoslavijo, nego so bili omenieni triie predlogi. Ima pa mnogo dobrih strani, ker ji prinaša druge pridobitve neizmerne važnosti.

A. Odpadla je nevtralizacija goriomejnjenega pasu.

B. Reka, postane svobodno mesto, ki ga Italiia ne sme anektirati. Tudi sedanje **»Regenze« ne sme pripoznati.** To je izrečno določeno in ie dragocen prispevek za presojanie sedanjih dogodkov: borbe med italijansko vlado in D'Annunziiem.

C. Zader bo malo, brezpomembno ribiško mestece in Italiiani bodo morali do njega skozi jugoslovenske vode, ker so vsi otoki pred njim pripadli Jugoslaviji.

D. Pomembni otok Vis je pripadel Jugoslaviji in Italija je dobila le mali otok Lastavo, ki ji ne bo nič koristil, ker je preoddaljen od obali.

E. Po Rapallski pogodbi je postala Črnagora notranja stvar Jugoslavije. Črnogorsko vprašanje je rešeno definitivno Jugoslaviji v prilog. Vršile so se tam tudi volitve — in sicer v popolnem redu — v konstituanto in Črnagora je že zakonito zastopana v jugoslovenskem parlamentu. S tem je napravljen konec vsem intrigam in vsem poizkusom, ki naj bi iim Črnagora oporišče in ki naj bi podminirali Jugoslavijo.

F. Vprašanie meja Albanije ni več sporno vprašanje med Italiio in Jugoslaviio, ampak se ima rešiti v Parizu.

G. Luka Baroš na Reki pripade Jugoslaviii. To je določeno. Baroš in Delta tvorita že pripravljeno luko. Le nekoliko razširiti in izpopolniti jo bo treba, pa bo zadostovala za potrebe Hrvatske in Slovenije. Tu bodi omenieno, da se že proučuje projekt železnice Ljubljana-Kočevje, ki se spoji s progo Sušak-Komorske Moravice. Od tu je kakih 25 km do Kočevja. Tako bo imela Ljubljana direktno zvezo s Sušakom — z Jadranom; promet se bo koncentriral na Sušaku in to brez vsake kontrole od inozemske strani.

Naš informator pripominia: Rapallski dogovor je res naložil Jugoslaviii veliko teritorijalno žrtev. In to ne le radi števila duš, — pol milijona, tretiino slovenskega naroda, ki ima biti obrambni zid v varnost Jugoslaviie proti nevarnostim od severa — ampak tudi in še posebno zato, ker izgublja tako kulturen, napreden, zaveden in politično dozorel odlomek svojega naroda. Ali, na drugi strani mora priznati vsak razsoden človek, da so naštete koristi, ki izhajajo Jugoslaviji iz Rapallske pogodbe, tako neizmerne važnosti, pravo jamstvo za nje neovirani in neodvisno politični in gospodarski razvoj, da mora biti vsak Jugosloven le hvaležen dru. Trumbiću, da je dosegel tak uspeh. Trumbiću samemu je krvavelo srce, ker ni mogel doseči uredbo državnih meja po narodnem principu, posebno še, da ni mogel rešiti Voloske in Notranjske. Ali prisilien je bil po okoliščinah. Zopet in zopet treba opozarjati, da ie bil pod velikanskim pritiskom Anglije in Franciie, dočim mu je opora od strani Wilsona odpadla. Nadalie treba uvaževati, da je [illegible] Jugoslavija tik pred volitvami, da so vihrali silni strankarski boji in da je bila vse politično življenje zastrupljeno in v razsulu, a posledica temu je bila za jugoslovensko delgacijo fatalna: ni se mogla sklicavati na nikako silo za seboj — bila je brez opore v domovini. Usodepolna bi bila mogla postati za Jugoslavijo nevarnost, da bi se itak že skrajno napete razmere med Italijo in Jugoslavijo še komplicirale, da bi Italija anektirala vse sedaj zasedno ozemlje in eventuelno zasedla tudi Ljubljano! V komur je blage volje za pravično presojanje, ne bo več metal kamenje na dr. Trumbića. Zato apeliram na rojake, naj ne sedajo na limanice izvestnim agitatorjem, — zlasti po Istri — ki kriče, da je Trumbić izdal! Kriče tako le zato, da bi zanesli zmedo med narod, da bi ga zastrupili in demoralizirali, da bi mu vzeli vsako vero in ga s tem onesposobili za vsako nadaljno brambo in delo, da bi klonil in nacijonalno padel v grob.

Krk pod D'Annunzijevo peto

»Pučki Prijatelj« je dobil dopis z otoka Krka, v katerem je opisana vsa beda tamošnjega nesrečnega prebivalstva, ki je doslej trpelo pod zasedbo italijanskih rednih čet, a je sedaj dano na milost in nemilost še italijanskim neredniim četam: D'Annunzijevim legijonarjem:

»Nocoj sem doznal za gotovo — piše dopisnik — da nas bo kr. italijanska vlada pustila na milost in nemilost D'Annunzijeve vojske, legijonarjev, ki so že od 14. minulega meseca zasedli ta otok Krk z namenom, da nas s silo podvržejo oblasti Reke, ko so ostali brezuspešni njihovi oglasi, s katerimi mamijo narod za pristop k Reki. Nared že, seveda, doslej ne da nikakor podvrači, ker ve, kaka so sredstva, s katerimi delajo D'Annunzijevi legijonarji. Že sedaj čujemo vsak dan pokanje bomb in pušek, a tupatam tudi topov. Lahko razumete, kak strah je obšel narod, ki ni navajen gledati in poslušati tako orožje. Če je toliko tega doslej, kaj bo za naprej, če nas zapušča redna sila orožnikov in finance, ki vendar niso doslej ravno toliko strašili naroda.

Čitamo v listih, da je italijansko brodovje blokiralo Reko, otoke Krk in Rab, toda mi na otoku vemo samo, da smo blokirani od D'Annunzijevih arditov in njihovega terorizma. Že v naprej vemo, da nas pod tako vladavino čakajo časi Nerona in Dioklecijanova pregonstva in mučeništva. Mi tukaj ne moremo bežati, ker smo sredi morja, a arditska straža bdi po dnevi in po noči z bombami in strojnicami nad morjem. Sami orožniki in vladni finančni stražniki žele oditi in že spravljajo svoje reči, a na otoku da ostanejo samo arditi. Mi ne moremo verjeti, da sta nas ital. vlada in Jugoslavija prodali v tem zadniem času.

Čujem nocoj, da je prišlo v Puntu na otoku Krku do krvoprelitja s strani D'Annunzijevih arditov.

Kaj bo z nami bedniki brez vsake obrambe! Narod bi se branil, toda kako, ko nima orožja, a klicati na pomoč ne more nikogar, ker je sredi morja? Če ne bo hitre pomoči, bo prišla Jugoslavija na ta otok, ko bo narod že poginil pod bombami in puškinimi krogljami.

D'Annunzijev oglas nam naznanja, da ne bomo podvrženi vojaški službi, ali ne pravi, da bomo svobodni, kar pomenja, da bi hoteli obremeniti naš revni narod predvsem s silnimi davki po volji njegovih bomb in smodnika in bi mi tako plačali njegove bombe in njegove ter njegovih prijateljev ljubimke. Na vsem otoku ni človeka, ki bi ne želel iz dna srca, da pride že enkrat konec tej strašni nesreči, ki nas ubija od dne do dne vedno bolj in ki bo izpremenila naš otok, če ne bo kmalu rešitve, v pravo puščavo. Rešiti nas more samo najhitrejša pomoč; drugače bomo izginili!

Grozote, ki jih opisuje dopisnik, so samo splošna slika sedanjega položaja na dveh nerečnih otokih Krku in Rabu; podrobnosti si vsak Jugosloven zasedenega ozemlja prav lahko predstavlja... iz lastne izkušnje. Vse ozemlje, na katerem vlada D'Annunzio, je podvrženo najhujšim grozotam, nad katerimi se zgražajo celo sami Italijani, kaker je razvidno iz poročila o razmerah na Reki, ki smo ga že objavili v včerajšnji »Edinosti«. Strast, ki gre za zatretjem vsakega jugoslovenskega življenja v teh krajih, gre pri D'Annunziu, temu preroku samoodločbe in svobode narodov, in njegovih plačanoih tako daleč, da se n. pr. na sušaškem mostu ustavljajo otroci, ki bi hoteli v šolo na Sušak in se jim močajo knjige v Rečico, da se na najbolj nesramen način zavračajo matere, ki bi hotele nesti svojemu otroku, ki je v šoli na Sušaku, košček kruha... In sedaj je obsojeno tudi jugoslovensko prebivalstvo otokov Krka in Raba na tako življenjel In velevlasti, ki se že v boj za pravice narodov, molče k vsemu temu in računajo, koliko denarja jim bo zopet pricedla ta zadeva! Res in prav imajo oni, ki začenjajo svoje govore ob vsaki priložnosti, ko je treba in ko ni treba, s sladkimi besedami: »naši ljubi zavezniki...«

Kako se ima javnost očitno za norca

OPATIJA, 16. »Vedetta d' Italia« prinaša navdušeno poročilo iz Raba. Mesto da živi dneve največjega navdušenja. Mladostni plamen legijonarjev da je dvignil duhove, ki so obupavali vpričo rapallske pogodbe, in ta plamen da jamči za »Zmago«. Vsi meščani od 15. do 70. leta so se baje priglasili k obrambni službi, ki jo izvršujejo noč in dan. D'Annunzio je poslal bratom na Rabu sledečo poslanico: »Malo besed, bratje moji! Tudi Velika molči. Zvala bo na juriš in boj, zvala na slavo za žrtev! Kvišku srca! Z vami sem sedaj in ostanem za vedno!« Doimo Lauro Galzigna, predsednik nacijonalistične zveze je odgovoril D'Annunziu: »Hvala, vodja! Tvoji someščani mirno pričakujejo poziv Velike na slavo. Tvoj bojni klic bo naš Alalà!« Dalje pravi poročilo, da bo mesto raje razdejano do tal, nego bi pripustili Rabčani, da se ga polasti obsovraženi Srb. To da so meščani in legijonarji prisegli.

Pismo italijanske »Reške narodne zveze«, objavljeno v včerajšnji številki in gornji dopis »Pučkemu Prijatelju« opravičujeta sklep, da se Rabu pod D'Annunzijevo vlado gotovo ne godi bolje nego Reki ali Krku. Poročilo »Vedette« je zopet primer, na kak način se slepi javnost.

D'Annunzijeva poslanica rimskemu senatu

RIM, 16. D'Annunzijeva poslanica senatu je, kakor se sodi in ugiba v tukajšnjih političnih krogih, veliko zmernejša, nego so bila doslej izvajanja reškega komandanta. To da je res lepo od njega. Z nekakim občudovanjem skromnosti D'Annunzijeve se ugiblje, ne tiči li v poveljnikovi spomenici prikrita izjava, da se v slučaju, da senat in kralj pritrdita rapallsko pogodbo, ne bo več upiral njeni izvršitvi, dasi je on slej ko prej ne bo priznal nikoli v kolikor se tiče Dalmacije. Dalje se ugiblje, ne misli morda D'Annunzio, ko govori o curiškem miru, s katerim je bila Italiji prisojena Lombardija in Piemont, medtem ko je morala čakati osvoboditev Benečije na boljše čase, ne misli morda tu na začasno od okoliščin zapovedano odreko Dalmaciji. Tudi, pravijo, bi se dalo iz njegove spomenice posneti, da ni nameraval Krka in Raba za vedno zasesti, temveč, da je to storil samo zato, da zagotovi Reki luko Baroš, brez katere bi ne mogla živeti. Zanimivo je, da se neki tukajšnji listi pritožujejo, da se reška zadeva zavlačuje vsled večnega vmešaanja nepoklicanih faktorjev, pri tem pa pozabljajo, da je po mednarodnem pravu D'Annunzio sam eden tistih nepoklicanih faktorjev.

Misli poslanca Ernesta Vasallo, uda parlamentarne komisije, o podlagi za sporazum med vlado in D'Annunzijem

MILAN, 15. »Popolo d' Italia« piše v glavnih obrisih: Poslanec Ernest Vasallo se je mudil te dni na Kastavščini, Sušaku in na Reki in je imel ob tej priliki daljši pogovor z D'Annunzijem in stotnikom Corrado Zollijem. Pogovor se je sukal o težkem in zamotanem položaju na Reki. Po mislih imenovanega poslanca bi se morala rapallska pogodba izpremeniti v prilog neodvisni Reki in laškemu narodu sploh. Meni, da vsebuje rapallska pogodba znatne pomanikljivosti, ki jih najbrž nimajo niti tajne klavzule, katere zanika vlada sama. Po poslančevih nazorih bi se mogla in morala rapallska pogodba tolmačiti in prerešetati na jasen način v zmislu, da se zadosti pravnim in nepremenljivim zahtevam neodvisne Reke in laškim težnjam. Priporočal je nujno, naj se izogne vsakim dogodkom, ki bi imeli škodljive posledice za Italijo in Reko samo. Opozarjal je na ugodnost, naj se odločitve glede temeljnih vprašanj odgodijo in priporočal udejstvitev nekojih ukrepov, ki naj bi služili interesom Reke in Italije v prehodnem stanju. — Njegov predlog stremi za tem, da se kolikor mogoče zakasni izpraznenje rednih čet iz Sušaka, češ da je to želja Rečanov in Hrvatov samih. Predlaga dalje, da se odpravijo sedanji dragi in nevarni vojaški ukrepi proti Reki, ki so naperjeni proti D'Annunziju in njegovim legijonarjem. Pomorska demonstracija v svrho blokiranja od morske strani, premestitev štirih bataljonov v reškem okolišu in poslana ojačenja povzročajo po poslančevem mnenju velike stroške in ne rodijo zaželjenega uspeha. V svoji tretji točki predlaga že imenovani poslanec Vasallo, naj se sicer formalno ne priznava regentstvo, naj pa se vzame na znanje, da dejanski obstoja provizorična vlada, koje voditelj zunanjih zadev je D'Annunzio, in se na prijateljski način pogaja tekom prihodnjih treh mesecev z njim in drugimi voditelji o ugodni rešitvi vprašanja glede otokov Krka in Raba. V prihodnjih treh mescih naj bi se po poslančevem predlogu vravnalo pravno zastopstvo reške vlade po željah njenega prebivalstva. Legijonarji naj bi se vzdrževali vsakih nepremišljenih korakov in D'Annunzio bi se obvezal, da ne sprejme v svoio službo vojakov iz armade in mornarice; priporočal bi se pa vstop laških podanikov, ki niso obvezni v vojaško službo. Ti slednji bi se odinjali v reško vojaško službo, da bi vzdrževali javni red in mír ter branili neodvisnost. Meni, da bi se morali zastopniki Reke pripustiti k prihodnji konferenci, ki se bo bavila s sklenitvijo trgovske pogodbe med Italijo in Jugoslavijo in to v svrho, da se zagotovi ugodna rešitev vprašanja glede Vele, luke Baroš in vrednot pristanišča, ki niso zapopadene v rapallski pogodbi. Njegov načrt ozir. predlog stremi sledniič za tem, da se ustanovi na Reki sedež zastopnika, ki bi posredoval med laško vlado in D'Annunzijem.

Slednji je izjavil, da se ne strinja z rapallsko pogodbo, ki je proti laškim težnjam na Reki in Italijanom sploh. Izrazil se je v zmislu, da načrti in predlogi poslanca Vasallo niso v skladu z njegovimi. In zagotovil je med drugim, da on ni napeljeval torpedovke, da se zavzemajo za reške zadeve, ker so se prostovoljno odločile za ta korak. V podkrepitev te okolnosti je navedel dejstvo, da so mornarji sami ponudili reškim otrokom poveljnikove darove in se izjavili pripravljene, da bodo prenašali vse neprilike z legijonarji.

Rapallska pogodba v rimskem senatu

RIM, 15. Danes se je začela v senatu razprava o rapallski pogodbi. Nekaj D'Annunzijevih pristašev med senatorji se je izreklo za to, da naj se odgodi odobritev do odobritve v novi jugoslovenski skupščini. Grof Sforza povdarja, da je treba takoj razpravljati. Senator Tomassia, bojevnik, pravi, da se bo z vsemi silami uprl odobritvi. General Giardino, admiral Thaon de Revel, odvetnik Valerio, Attilio Hortis in Barzilai (poslednji trije so Tržačani) odobravajo pogodbo. Nato se seja zaključi.

Značilna šestletnica

(Po »Riječi«)

Dne 3. decembra 1914 — torej pred šestimi leti — se je začela s Suvobora ofenziva srbske vojske pod poveljstvom proslavljenega vojvode Živojina Mišića, ter je, razširivši se v ofenzivo vse tedanje srbske vojske, v nepolnih 15 dneh završila s popolnim porazom Potioreka in njegove izbrane, dobro ojačene in izvrstno opremljene vojske. Ohol in v svojo zmago absolutno verujoč sovražnik je, zavzemši Valjevo, Užice in Belgrad, ne le sanjal, marveč tudi javno govoril o pokorjenju Srbije in uničenju njene neodvisnosti... Sloviti vojskovodja vojske »kulturdregerjev«, Potiorek je, poleg številnih čestitk, prejel od cesarja Frana Josipa tudi največja odlikovanja... Ali, med tem je, nepričakovano in v najtežjem momentu, prišla odločna protiakcija. Poveljnik prve armade, vojskovodja Mišić, ki je dne 30. novembra pridržal svojo vojsko na pozicijah zapadno od Gor. Milinovca, a 10. armado na počitku, je 2. decembra odredil napad z vso vojsko, da-si ni imel v nji niti 25.000 pušk. Tega napada je pričakovala vsa dežela nestrpno. Na fronti s slavo ovenčane prve armade sijajen uspeh. Po razbitju sovražnika je vojska naskočila važne pozicije. Prostrugo in Rajac, potegnila za seboj tudi ostale armade srbske vojske ter začela s preganjanjem k Drini in Savi... Kolosalni uspeh prve armade je zajel v polnem zmislu besede vse celokupno srbsko vojsko: to že 15. decembra istega leta. Belgrad je bil osvobojen in poslednji kotiček tedanje kraljevine Srbije očiščen od sovražnika. Potiorekova vojska je bila uničena. Okolo 60.000 mož, z vsemi njihovimi topovi, puškami in opremo je bilo zajeto. Načrt Avstro-Ogrske o pokorjenju Srbije se je izjalovil v drugič — po zaslugi žrtev v prvi vrsti 1. armade in naporov nienega slavnega vodje.

Kdo na naši strani se ne spominia, s kakim navdušenjem je bila sprejeta ta velika zmaga od vseh naših narodnih ljudi?! Ko je bil osvobojen Belgrad od strani sovražnika, so se po strogem nalogu avstro-ogrskih oblasti — četudi s težkim srcem — razobešale zastave po naših mestih, ali že črez 14 dni so došle srečne vesti o porazu Potiorekovem in o izpraznjenju Belgrada. Hitro so došli ukazi, naj se zastave umaknejo, da ne bi izgledale kot ironija na avstro-ogrske poraze. Zastave so se umaknile z radostjo in z željo, da pride zopet nova slična situacija tudi na drugih bojiščih — da bo Avstrija zopet prisiljena izdajati ukaze, naj se zastave umaknejo. No, tu pa tam je ostala kaka zastava razobešena na snegu in dežiu, ter je vidno pričala, kako so naša jugoslovenska srca radostna, da je naš narod v Srbiii zopet enkrat odbil težki napad na svojo, ali tudi na našo svobodo...

IZ JUGOSLAVIJE

Proslava regentovega rojstnega dne

LJUBLJANA, 15. Danes dne 17. decembra tega leta se praznuje rojstni dan Njegovega Visočanstva prestolonaslednika regenta Aleksandra. Za vso šolsko mladino se daruje šolska maša z zahvalno pesmijo in pa državno himno. Po maši se vrši po vseh šolah primeren nagovor na mladino. Ta dan je nauka prost.

Diplomatski odnošaji med Jugoslavijo in Holandsko prekinjeni

BELGRAD, 15. V belgrajskih političnih krogih se živahno razpravlja o neprijetni aferi, ki je nastala že pred dalje časom med pomočnikom ministra za zunanje stvari ter holandskim poslanikom, ki je končno dovedla do prekinjenja diplomatskih odnošajev med kraljevino SHS in Holandijo. Holandski poslanik je prišel v konflikt z našo vlado radi holandskega častnega konzula Rapaporta, ki je drugače avstrijski podanik in ravnatelj zavarovalne družbe »Anker« in ki je bil začetkom vojne v preiskavi radi sodelovanja s soražnikom ter pozneje konfiniran. Po osvobojenju je bil iz Jugoslavije izgnan. Holandski poslanik je te dni dvakrat s posebno noto zahteval, naj se Rapaportu dovoli povratek v Jugoslavijo, namreč v Belgrad. Ker naša vlada na to zahtevo ni pristala, je holandski poslanik zahteval od naše vlade potni list ter odpotoval iz Belgrada. Posle poslaništva bo začasno vodil najstarejši konzularni uradnik. Kakor se čuje, bo radi te zadeve pomočnik zunanjega ministra Popović vpokojen.

BELGRAD, 15. »Pravda« poroča povodom spora naše vlade s holandskim zastopnikom v Belgradu, ki ščiti zloglasnega Rapaporta, obtoženega za mnoge zločine, izvršene na srbskem narodu, še o drugi sporni zadevi s Holandsko. Ko je leta 1915. napovedala Bolgarija vojno Srbiii, je poverila srbska vlada za-

ščito srbskih podanikov in interesov holandskemu zastopniku v Sofiji. Toda ta je mirno, brez vsakega protesta dopustil, da je bolgarska vlada prodala poslopje in inventar srbskega poslaništva v Sofiji. Holandska vlada, piše »Pravda«, ima dolžnost, da nam da zadoščenje v obeh teh neprijetnih slučajih.

Madžarska špijonaža v Jugoslaviji

ZAGREB, 15. Nedavno je bil tukaj aretiran bivši državni pravdnik Accurti in njegova soproga in še nekatere druge osebe radi protidržavnega delovanja. Pred kratkim je bil aretiran pri prehodu preko Drave človek, o katerem se je izkazalo, da je rodom Čeh z imenom Havelka. Aretiran je bil vsled suma špijonaže in je bil odpravljen v Zagreb, kjer so ga zaslišali. Pri njem so našli pisma za barona Lepela v Samoboru in za neko osebo v cementni tvornici v Podsusedu. Priznal je, da je prišel iz Madžarske, da prevzame pisma od gospe Accurtijeve in da jih odnese v Budimpešto, dalje tudi, da se peča s špijonažo in da sta ga na Hrvatsko poslala madžarska kapetana Pekleva in Horvat. Pri njem so našli madžarski zemljevid okolice Kapošvara. Preiskava je pokazala, da ima družba v Budimpešti in v Zagrebu svoja gesla za spoznavanje. Redarji so spremili Havelko in gospo Accurtijevo, da bi dobil od nje pisma, po katera je prišel, gospa pa ga je prosila, naj pride drugi dan, ker ji njen mož sporoča iz Belgrada, naj počaka, ker ima zelo važne informacije, da jih pošlje preko Drave. Drugi dan so redarji zopet pripeljali Havelko k Accurtijevi, ki mu je v prisotnosti profesorja Šuflaja diktirala pisma politične vsebine za madžarsko vlado. Ko je odhajal, je opozarjala gospa Accurtijeva Havelko, naj bo oprezen. Ko so Havelki vzeli pismo, so konstatirali, da je to prazen list papirja, pisan s kemično tinto. Pismo so nato razvili kemičnim potom ter je bil v njem v nemškem jeziku očrtan naš politični, gospodarski in vojaški položaj. V zvezi s tem pismom se je izvršila aretacija vseučiliškega profesorja Šuflaja ter drugih 12 oseb. Med njimi se nahajajo dijak Milan Galović, brivec Strommer, ki je priznal, da je po Galovićevem naročilu vodil dobrovoljce na Madžarsko za Horthyjeve legije. Preiskava je dognala, da je bila glavna črta za prehod madžarskih agentov Zagreb, Dunaj, in Budimpešta. Iz Madžarske pa so prihajali preko Medmurja in pri Osjeku preko Drave.

Madžarska vest o revoluciji v Jugoslaviji

BUDIMPEŠTA, 15. »Nemzeti Ujság« prinaša iz Zagreba sledečo vest: V Stari Srbiji se odigravajo jako težki dogodki. Že nekaj tednov sem se bijejo v Macedoniji in Albaniji hudi boji med srbskimi četami in komitaši. V Črnigori so bili Srbi dvakrat potolčeni. Mesti Rieka in Danilovgrad sta v rokah vstašev. Pripravlja se zasedba Cetinja. Tudi Bosna se giblje. V Zagrebu je proglasil Radić kmetsko republiko. 100.000 oboroženih hrvatskih kmetov koraka proti Zagrebu. V Zagrebu so se dogajali krvavi spopadi med demonstranti in četami. Poseglo je vmes tudi topništvo. Dva iz bosanskih in hrvatskih novincev sestavljena bataljona sta se umrla in se bijeta z zvestimi srbskimi četami.

To vest, ki nam kaže, kako bi nekateri radi videli, da bi bilo, posnemljemo iz »Piccola« in jo podamo svojim čitateljem, od katerih vemo, da imajo smisel za humor.

Italijanska vlada zanikuje obstoj defenzivne zveze z Jugoslavijo

RIM, 15. Poluradna agencija Volta priobčuje sledeče: V naših diplomatičnih krogih se opovrgujejo vse vesti, po katerih naj bi se bila sklenila defenzivna zveza med Italijo in Jugoslavijo. Razven rapallske pogodbe, s katero se je bilo rešilo jadransko vprašanje, se ni sklenila med prizadetima vladama nobena druga pogodba, in razprave, ki so se vršile o cilju splošne politike teh dveh držav, so se omejevale le na konstalacijo o enakosti mnenj obeh držav z ozirom na izvedbo saintgermainskega in trianonskega miru. Zagotavlja se nam, da se bodoča pogajanja, ki naj bi imela namen izpopolniti rapallsko pogodbo v gospodarskem in trgovinskem oziru, ne bodo dotikala političnih in vojaških zadev. Italijanska vlada v nobenem slučaju ne bo razpravljala o politično-vojaški zvezi brez predhodnega znanja parlamenta.

Da govorimo po pravici, nas ta demenți malo preseneča. Ko se je bila sklenila rapallska pogodba, se je bilo ravno z iste strani gov. o italijansko-jugoslovenski vojaški in gospodarski konvenciji, ki naj bi pokrepila in spopolnila ravnokar sklenjeno prijateljstvo. In sedaj ta demenți! Sicer pravi italijanski pregovor: »Med govorjenjem in dejanjem je široko morje«, in tako se menda godi tudi tukaj.

Razne »proslave« najiskrenejšega prijateljstva z bombami na naše veselice in zabave in delovanje D'Annunzia menda niso ostale brez vpliva na jugoslovensko javnost. Hladni sprejem laških novinarjev v glavnih mestih Jugoslavije, je jasen dokaz, kam jadramo.

Vprašamo italijanske državnike, zakaj in čemu se puščajo voditi od klike, kateri je edini namen, da poojstruje razmere med Jugosloveni in Italijani. Iskati z Jugosloveni trgovskih stikov in obenem oni del Jugoslovenov, ki je ostal v njihovih mejah, žaliti in zatirati na vse mogoče načine, ni logično, niti politično.

Čemu ta gonja — ki bi se znala enkrat bridko maščevati — proti narodu, čigar država je ena najbogatejših ravno na poljskih in gozdnih pridelkih, na katerih je Italija revna.

Zavezniki in Nemčija

Nemška povračila — Jugoslovenski delež

BELGRAD, 15. Objavljena je konvencija, ki so jo sklenili zastopniki zaveznikov, po kateri mora izročiti Nemčija zaveznikom v roku šestih mesecev 30.000 konj, 60.000 bikov, krav in volov, 30.000 molznih krav in 125.000 ovac. Reparacijska komisija je določila, da dobi Srbija od tega: 10.000 konj, 17.800 volov in krav in 25.000 ovac. Ostanek si razdele francoska, angleška, belgijska in italijanska vlada. Rok šestih mesecev poteče dne 1. maja 1921. Do tega dne mora vsaka država prevzeti svoj del. Predaja živine se prične takoj, ko dospejo na Nemško delegati in veščaki prizadetih vlad, ki bodo morali urediti vse potrebno glede transporta, prehrane in zdravstvenega stanja živine. Z ozirom na konvencijo se je Nemčija obvezala, da bo skrbela za krmo in prevoz živine do svoje meje. Od tam pa bodo skrbele za prevoz zavezniške države vsaka za svoj del živine. Konji, ki jih dobi Jugoslavija od Nemčije, so ardenske pasme, krave in biki so siementhalskega plemena, ovce merinske pasme. Če se živini ne zagotovi potrebna hrana in če se ne prične s prevažanjem pravočasno, preti nevarnost, da živina pogine. Za prevoz konj bo treba 2500 železniških voz, za krave in ovce pa nad 4000 železniških voz. Zdi se, da je najbolj ugodna pot za transport od Regensburga po Donavi.

Pripravljalna seja za bruseljsko konferenco

PARIZ, 15. »Matin« piše: Na včerajšnji pripravljalni seji za bruseljsko konferenco se je ugotovilo, da morajo francoski delegati delovati pomirljivo in da morajo dokazati, da Francija nikakor noče vojaške zasedbe, temveč da hoče Francija v sporazumu z Nemčijo dokazati zmisel za dejanski položaj.

Pred plebiscitom v Šleziji

BERLIN, 15. Nemški poslanik v Londonu je izročil angleškemu ministrskemu predsedniku kot odgovor na predlog angleške, francoske in italijanske vlade glede glasovanja v Zgornji Šleziji noto, v kateri poudarja nemška vlada, da bo moral predlog velesil zadeti na velike težkoče glede transporta, nastanitve itd. ter predlaga, da naj bi se o tem ustno razpravljalo.

Po Vrangelovem porazu

Koliko je potrosila Francija za Vrangelovo armado?

BERLIN, 15. Nemško časopisje, ki trdi, da je dobro informirano, čisla stroške, ki jih je imela Francija z armado generala Vrangela, na 16 milijard v zlatu

Britka usoda izseljenikov iz Krima

PRAGA, 15. Ruski soc. revol. list »Volja Rosiji« poroča, da je 60 ladij s krimskimi begunci in izseljeniki zasidranih v zalivu Moda ob vhodu v Marmarski preliv. Na teh ladjah se nahaja 70.000 vojakov, 7000 ranjencev in 53.000 izseljenikov. Celo flotilo obdaja policijski kordon. Nihče ne sme izstopiti razun tistih, ki se izkažejo, da imajo v Carigradu sorodnike ali pa zadosti denarja. Iz Carigrada, kjer prebivalstvo samo trpi pomanjkanje, ne morejo dobiti nobene pomoči. Francoska in angleška vlada se pogajate, kako bi preskrbeli to množico. Nameravate jo razdeliti na otoke Egejskega morja, predvsem na Lesanos, vojaštvo pa hočete poslati v Alžir in Tunis, kjer jih bodo razdelili v koncentracijske tabore.

Grški kralj Konstantin v Benetkah

BENETKE, 15. Danes zjutraj ob 8 uri je dospel s posebnim vlakom iz Milana grški kralj Konstantin, kateri se bo potem vkrcal na parnik »Hiperochi« namenjen na Grško. Kralja Konstantina spremljata kraljica Sofija in njeni sinovi. Na postaji so ga pričakovali razni pomorski častniki grških parnikov in grški časnikarji iz Aten, da bi spremljali kralja na potovanju. Najbrže bo odplul parnik s kraljem že danes zvečer proti Pireju.

Domače vesti

Stavka državnih nameščencev traja nespremenjeno dalje. Vršijo se vsak dan shodi, ki so vsekozi močno obiskani in pričajo, da so stavkujoči trdni v volji nadaljevati stavko do zmage. Iz Pule, Kopra in Gorice prihajajo vesti o solidarnosti tamošnjih državnih nameščencev. Železničarji so izjavili, da so pripravljeni nastopiti odločno v prilog stavkujočim, ako bi se uporabljale proti njim represalije s strani vlade. Do incidentov ni prišlo nikjer. Pri današnjem razdeljevanju pisem na glavni pošti je bilo precej dreves in šuma, in tudi komičnih prizorov ni manjkalo.

Koncert na Opčinah in pri Sv. Ivanu. V škedenju krasno uspeli koncert se ponovi v soboto 18. t. m. ob 7 in pol zečer v veliki dvorani hotela »Mičel« na Opčinah in v nedeljo 19. t. m. ob 4 in pol popoldne v »Narodnem domu« pri Sv. Ivanu. Zanimanje za oba koncerta je zelo veliko. Saj tudi prireditelji jamčijo udeležencem za umetniški užitek. Pri koncertih sodelujejo z deloma novim programom: Srečko Kumar, ki je eden najboljših slovenskih pianistov in je posebno znan po izvrstnem umevanju in čustvenem podajanju skladb; Karel Sancin, ki je najboljši slovenski violinist drzne tehnike — in Avrelija Sancin, naša znana pevka, ki je pokazala na zadnjem koncertu velik napredek. — Na škedenjskem koncertu je bila vkljub slabemu vremenu velika dvorana »Gospodarskega društva« popolnoma razprodana; mislimo, da dokažejo tudi Svetoivančani in Openci, da nimajo nič manj smisla za umetniško prireditev.

Uradne vesti

Razdeljevanje pisem. Razdeljevanje navadnih, ekspresnih in rekomandiranih pisem se bo nadaljevalo v poštni palači od jutri naprej od 9 do 12 in od 14 do 17. Razdeljevala se bodo pisma na podlagi začetnih črk naslovljencev. Vhod je skozi glavna vrata.

Zvišanje najemnin. Gen. civ. komisarijat naznanja: Ker stranke in lastniki na različen način tolmačijo določbe členov 4. in 5. komisarijatskega odloka od 4. avgusta l. l. št. 072-4066, tičoče se dovoljenega zvišanja najemnine, se v izogib zmotam in različnemu tolmačenju teh določeb razglaša, da se dovoljeni povišek doda postopno k prvotni najemnini. N. pr.:

(K členu 4.) Za lokal z letno najemnino 3100 L je plačati za leti 1920-1921 najemnina 3720 L (t. j. 3100 + 620 kot 20% povišek na 3100). Za naslednji leti 1921-1922 in 1922-1923 se bo imela plačati letna najemnina 4495 L (t. j. 3720 + 775 kot 25% povišek na 3100).

(K členu 5.) Tako bo znašala letna najemnina za lokal z letno najemnino 2000 L v letu 1920-1921 2300 L (t. j. 2000 + 300 kot 15% povišek na 2000). V letih 1921-1922 in 1922-1923 pa 2700 L (t. j. 2300 + 400 kot 20% povišek na 2000).

(K členu 5.) Za lokal z letno najemnino 1900 L bo znašala v letu 1920-1921 letna najemnina 2090 L (t. j. 1900 + 190 kot 10% povišek na 1900). V letu 1921-1922 pa 2375 L (t. j. 2090 + 285 kot 15% povišek na 1900), v letu 1922-1923 pa 2755 L (t. j. 2375 + 300 kot 20% povišek na 1900).

Kar se tiče določbe člena 6. imenovanega odloka se v izogib različnemu tolmačenju opozarja, da so tekoče pogodbe smatrati samo one, pri katerih je bilo že pri sklepanju določeno, da potečejo šele po 24. avg. 1921, in ne one, ki bi bile potekle v avgustu 1919 in 1920, ki se pa niso bile odpovedale, zato da bi ne bile podvržene določbam zakona. — Trst, 11. dec. 1920.

Davek na javne lokale. Tržaško mestno županstvo razglaša glede občinskih davkov na dovoljenja javnih lokalov sledeče:

Ker so mnogi obrati zanemarjali prijaviti v roku, določenem po mestnem županstvu z dne 5. oktobra t. l. št. 217-2-20 priglasilni list glede dovoljenj za javne lokale, se isti opozarjajo, da store svojo dolžnost brez odloga do 31. decembra t. l.

Kdor bi opustil v teku tega roka prijaviti predpisano prijavo, zapade kazni, ki jo predvideva obrtni red, t. j. dvojni predpisani davek in globe do 1000 lir.

Priglasiti so dolžne vse one osebe, ki izvršujejo eno izmed sledečih obrti:

Prenočišča, gostilne, krčme, kavarne, ljudske kavarne, mlekarne-kavarne, gospodarske in ljudske kuhinje, prodajalne vin in likerjev in piva, bifeti, penzijoni in ljudska prenočišča.

Obrazek za priglasitev izdaja brezplačno mestno županstvo, I. nadstr., soba št. 50 v uradnih urah.

Iz tržaškega življenja

Poizkušen samomor šivilje. Sinoči okoli 20. ure je prišla iskat pomoči v mestno bolnišnico v spremstvu svojega brata 30letna Marija S., stanujoča v ulici Solitario št. 16. Omenjena Marija je služila že več let v neki krojačnici kot šivilja. Ali včeraj je bila iz neznanih vzrokov odpuščena iz službe. Uboga revica si je vzela to preveč k srcu in spila je s samomorilnim namenom precejšnjo količino karbolne kiseline. Službujoči zdravnik ji je izpral želodec in jo oddal v II. oddelek. Njeno stanje ni nevarno.

Na poledici se mu je spodrsnilo. Ko je opravljal včeraj zjutraj nočni čuvaj Ivan Desko, star 40 let, svojo službo v prosti luki, se mu je spodrsnilo na poledici in je tako nesrečno padel, da je zadobil ravno pod levim očesom rano. Na rešilni postaji so mu dali primerno pomoč ter ga nato poslali v domačo oskrbo.

Aretiran tat. Včeraj so aretirali policijski agentje Ivana Pettelina, ker je na sumu, da je okradel prodajalno čevljev v ulici Scuole israelitiche. Ko so preiskali Pettelina, so našli pri njem več ponarejenih ključev in par čevljev.

Aretacija. Preteklo noč so aretirali orožniki na postaji pri sv. Andreju delavca Ernesta Sabbatinija in Aleksandra Zaninija, ker sta skušala ukrasti iz železniškega voza za 8000 lir tkanin. Tkanino so jima orožniki zaplenili.

Nepošten vojak. Vojak Ciri Rizzo, rodom iz Milana, je ukradel včeraj v vojaški garaži dve avtomobilski plahti, kateri je potem prodal v trgovini Nicola Deo v ulici Valdirivo št. 33. Policijski agentje so uvedli pri Deo preiskavo, pri katerem so našli še 12 plaht. Lastnik trgovine je izjavil, da mu je prodal omenjene plahte vojak Rizzo. Nicoli so plahte zaplenili, nepoštenega vojaka so pa aretirali.

Ponesrečena tatvina. Preteklo noč sta skušala vdreti Emil Bolboi, star 33 let, in Jakob Biondini, star 35 let, v trgovino Mihaela Caviglia, v ulici del Bosco št. 40. Dve straži, ki sta to zapazili, sta aretirala omenjena dva tička ter ju odpeljala v zapor v ulico Coroneo.

Aretirana vlomilca. Včeraj zjutraj okoli 5. ure sta padla v kavarni »Reclame« policijskim agentom v roke dva vlomilca po imenu Lonzar Natal, star 24 let in Barut Gabrijel, star 26 let, oba Tržačana. Ko so ju agentje preiskali, so našli pri Lonzarju celo zalogo vlomilnega orodja, kakor n. pr. ponarejene ključe večje in manjše velikosti, klešče, sveče, električne svetilke itd. Vse to vlomilno orodje so jima zaplenili in ju odvedli v zapor v ulico Coroneo.

Pes ga je ugriznil v nos. Včeraj ob 12 je prišel iskat pomoči na rešilno postajo 38letni Domenik Stangh, stanujoč v ulici della Mura št. 26. Prišel si je zdraviti rano, ki jo je imel na nosu. Na zdravnikovo vprašanje, kje da je zadobil rano, je Stangh povedal, da ga je ugriznil pes, s katerim se je bil igral. Tam službujoči zdravnik mu je obvezal rano ter ga nato poslal domov.

Slabo ji je prišlo na ulici. Ko se je vračala včeraj popoldne Elsa Bovo, stanujoča v ulici Pondares št. 15 proti domu, jo je obšla na ulici slabost ter se zgrudila na tla. Neka mimoidoča ženska je vzdignila Bovo ter jo spremila na rešilno postajo. Tam so ji dali nekaj »Hoffmannovih« kaplic ter jo spravili zopet k zavesti. Čez nekaj časa se je počutila Bovo boljše ter šla počasi domov.

Tatovi z avtomobilom. Preteklí večer se je nahajal pred gostilno Spangher v Barkovljah voz, na katerem so bili naloženi zaboji s steklenicami vina. Ravno v istem času, ko ni pazil nihče na voz, je pripotoval neki avtomobil in se ustavil tik pred omenjenim vozom. Iz avtomobila je izstopilo nekaj mladeničev, ki so v naglici postavili na avtomobil enega izmed zabojev steklenic vina in izginili. Lastnik trpi 500 lir škode.

Književnost in umetnost

Leonid Andrejev: »Anfisa«, drama v štirih dejanjih. Iz ruščine preložil Ivan Vovk. Založila in tiskala Tiskarna »Edinost« v Trstu.

Leonid Andrejev je na Slovenskem manj znan od drugih enako visoko stoječih modernih ruskih pisateljev. Šele v zadnjem času je našla njegova umetnost pot do nas. »Gaudeamus«, ki je izšel pred letom dni, in sedaj »Anfisa«, sta menda v prevodu edino znani deli tega pisatelja.

Andrejev spada v družbo ruskih pisateljev, ki so s svojim peresom pomagali zmajati temelje pomehkužene ruske bolšje družbe; a se razlikuje od drugih v tem, da je spoznal prepad, v katerega se vali nova revolucijonarna Rusija. Sam trdi v nekem pismu, da se je velika revolucija klavrno ponesrečila, da triumfirajo mesto nje rebelični sužnji, konvulzivni blazneži, makabrski ples divjakov, ki se oblačijo v revolucijonarno obleko.

Zaradi teh svojih misli se je Andrejev spri z Gorkijem, s katerim ga je vezalo intimno prijateljstvo, ter ubežal na Finsko, kjer je umrl. Tudi v »Anfisi« nam Andrejev kaže brezsmiselno hotenje in hlastanje pomehkužene ruske družbe.

Fjodor Ivanovič, glavna oseba v drami, je tip od družbe razvajenega človeka in pol, ki pada od dejanja do dejanja, dokler se skoraj sam ne usmrti. Prijatelji ga zapuščajo in nastalo vrzel hoče zadeiati z ljubeznijo, a zmage so prelahke, ovir premalo, da bi mogla biti vez trdna. Komaj pridobljeno žensko zavrže, kajti zdi se mu, da vsaka lahko dospe samo do ljubice. Kaj naj bi napravila ženska, da bi bilo drugače?

Fjodora spremljata na vseh potih dva prijatelja, Tatarinov, njegov boljši jaz, in Rosental, njegov zli duh.

V ozki zvezi z njegovim življenjem je troje žensk, ki tekmujejo med seboj, katera bo imela nanj več upliva. Troje različnih značajev, a edino v izbiranju sredstev koketnosti. Med njimi se vrši vsa štiri dejanja tih, a strasten boj.

Gimnazijalca Petja in Pomerancev dopolnjujeta silko te padajoče družbe. Spominjata na žalostne junake Arcibaševa. Petja ne priznava ljubezni, gre in se ustreli in morda sam ne ve zakaj. Starček Anosov in Anosova sta kričeč kontrast te družbe. Zastopata staro tradicijonalno trdnost in pozitivnost. Ne razumeta nehanja in hotenja mlajših, živita svoje lastno pošteno življenje.

Nad vsemi stoji kakor mrzel dih skrivnostni obraz babice. To je simboliziran čas in vest obenem. Njen govor je skrivnosten in njeno delo skrivnostno. Plete nogavico in zanjke se love v krogu neprenehoma in enakomerno kakor nestrpno hihalo, ki si v blazni skrbi prizadeva dohajati pred njim bežeče minute. Njen mož je umrl veliko predčasno in če jo kdo vpraša, za čem je umrl — ne sliši. Kakšne slike hrani njen luknjičasti okrnjeni spomin? Morda same ničeve malenkosti, morda je ves odet v meglo človeških skrivnosti in bogve kakšnih zlob in strašnih zločinov.

Tehnično je delo vzor štiridejanke. Do tretjega dejanja se stopnjuje in doseže tu svoj višek, v četrtem gre vratolomno navzdol.

V knjigo, ki je pisana v lepi slovenščini, se je vrinilo nekaj tiskovnih napak. N. pr. str. 91. Jaz ljubim rdeče vrtnice (ne ustnice).

!JUGOSLOVENI!
Zbirajte pridno za „T S-KOVNI SKLAD EDINOSTI“.

DAROVI

Narodni Gorenjec za Božičnico 10 L. Denar hrani uprava lista.

Borzna poročila.

Tečaji:

V Trstu, 16. decembra 1920.

Jadranska banka	430
Cosulich	468
Dalmatia	395
Gerolimich	1820
Libera Triestina	720
Lloyd	1940
Lussino	2100
Martinolich	325
Oceania	458
Premuda	500
Tripcovich	525
Ampelea	630
Cement Dalmatia	400
Cement Spalato	403
Krka	594

Tuja valuta zaključek trga:

V Trstu, 16. decembra 1920.

Neprepečatene krone	5'— 5'50
avstrijsko-nemške krone	4'75— 5'25
češkoslovenske krone	32'— 33'—
dinarji	74'50— 75'—
leji	38'5.— 39'—
marke	38'50— 39'—
dolarji	28'60— 28'70
francoski franki	168'25— 169'50
švicarski franki	440'— 445'—
angleški funti, papirnati	99'— 99'25
angleški funti, zlati	116'— 118'—
rubli	18'— 20'—
napoleoni	92'— 94'—

MALI OGLASI

se računajo po 25 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stotink beseda Najmanjša pristojbina L 4.—. Kdor išče službo plača polovične cene.

POZOR! TRGOVCI! POZOR! Kdor želi dobiti 1 vagon velike, trpežne ter fino glasirane lončene posode po nizki ceni, naj nemudoma javi svoj naslov V. Peternel-u, Hotel Gržina, št. Peter na Krasu. 705

KUPUJEM čiste cunje ter jih plačujem do 4 L. Solitario 1. 704

ŠIVILJA izdeluje brezhibno in takoj obleke za promenado, ples, zimske plašče in površnike, oblekce za otroke. Specijaliteta tailleurs. Prenovljenja. Cene zmerne. Trg Oberdan 5, IV.

LEKARNA IN KEMIČNI LABORATORIJ V SEŽANI. Kuje olje prve vrste, kemično preizkušeno. — Sirup R. za sliče in malokrvne otroke. — Kroglice B. za malokrvne ženske. — Švedske kapljice. — Mazilo za garje. (specijaliteta.) — Praška mast. — Tinktura in obliž za kurja očesa. — Fluid za živino. — Sestavljen mlečnokisli Kreosotov sirup, pripravljen po posebnem receptu, preizkušeno zdravilo za pljučne bolezni in katar dihala. — Vsakovrstna zdravila in specijaliteta za ljudi in živino vedno v zalogi. — Poštne pošiljatve. 592

LESICJI KOŽUHI IZDELANI, črni, sivi in temnorujavi ter sealskin za štole, se prodajajo po nizki ceni. Ustrojenje, izdelovanje in barvanje kožuhovin se izvršuje z jamstvom. TRGOVINA KOŽUHOVIN V VIA GATTERI 32, TRST. 624

IŠČE SE pridna služkinja, ki zna tudi kuhati. Gostilna »Due Raspi«, Via Istituto 2. 698

ENO ali dve prazni sobi z uporabo kuhinje išče Sever & Co. Machiavelli 13. 703

MODISTKA (prej ul. Alessandro Volta 2), naznanja, da se je preselila v ul. Cologna št. 13, I. nad., ter se priporoča cenj. damam v mestu in okolici.

Zlato in srebrne krone
plačam več kot drugi kupci.
Albert Pooh, urar, Mazzini 46
(291) (v bližini drvenega trga)

JADRANSKA BANKA
Del. glav.: K 30,000.000. Rezerve K 10,000.000
Beigrad, Celje, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Mostar, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, TRST, Zadar, Zagreb
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle.
Sprejema vloge
na hranilne knjižice ter jih obrestuje po 3½%, a v bancogiro prometu po 4%.
Vloge, ki se imajo dvigniti samo proti predhodni odpovedi sprejema po posebno ugodnih pogojih, ki se pogodijo od slučaja do slučaja
Daje v najem varnostne predale (safes)
Bančni prostori v Trstu se nahajajo:
ul. Cassa di Risparmio, ul. S. Nicolo
Telefon: štev. 1463, 1793, 2676
Blagajna posluje od 9 do 13

Pred nakupom kakršnekoli
Ženske obleke
oglejte si naše oddelke
ÖHLER Corso V. E. III 16
(302)

PODLISTEK

TUJINEC (28)

Danilo Šimunović.

Ljudje pripovedujejo tudi, kako lepo je bilo tedaj, to je: da se je pilo, jedlo in prepevalo, vse dotlej, dokler je bil Lukavec v Sabljarjih. In kar je pravi čudež: temu Lukavcu se je rodil prvi sin ravno onega dne, ko so položili prvi temeljni kamen in utegne biti blizu petindvajset let od tistega znamenitega dne.

Čim je položil zadnjo površnico na ograjo mostu, je odšel iz Sabljarjev, ali še ga niso pozabili: saj se niso nikdar več povrnili tisti veseli in bogati dnevi, a še manje taki, ko se je začela gradba in se je rodil Lukavčev sin.

Tedaj so izlivali s starega mostu vino v Rakitnico in uganjali razno, kar more pijanim ljudem priti na misel, ne da bi padla med njimi ni ena žal-beseda; celo poljubljali so se z Lukavcem in drug z drugim onega dne. Ker je bilo poletje, so prinesli tudi še-le rojeno dete, pa so je polivali in zalivali z vinom, in odnesli so je še le tedaj, ko je neka starka rekla, da bi moglo umreti od njihovih neumnosti — »A Bog vedi, kje to dete« — so govorili večkrat med seboj. Nikdar več niso nič čuli o njem, razun, da jim je geometer rekel nedavno, da je videl nekega Stanka Lukavca v Ljubeču, brez posla, in da je sedaj zelo bogat mladenič. Tega glasu so se Sabljarji razveselili zelo: tistemu detetu je bilo ravno ime Stanko, a Lukavec se tudi imenuje — bo torej, da je on.

In tedaj so govorili o Stanku in njegovem bogatstvu kakor o svojem meščanu, ker se ne more oprati od tega, da se je rodil med njimi, in nadejali so se njegovega povratka, kadar bi bilo.

Računali so, kako je Stanko peti znameniti mož iz Sabljarjev, ker so se štirje učili na visokih šolah, a vse do nedavno je bil tudi »parek« sabljarski njihov meščan in celo tudi dekan nad vsemi seli naokoli.

In tako je iz mnogih razlogov bilo ime Sabljarji na tej ravni kaj znamenito; pak, da pokažejo, da je bilo tako tudi v davnini, so pripovedovali, da so imenovali kraj Sabljarje, ker je na tem mestu poginila velika vojska, da so iz samih sabelj napravili most preko Rakitnice.

Poprej se je selo imenovalo Buk, a za Sabljarje so je v resnici proglasili nedavno temu, in to radi njegovih prebivalcev, ki za vsako malenkost posegajo po nožu ali celo sablji, ki jih je bilo v vsaki hiši.

Dogajalo se je, da so Bošnjaki s svojimi tovori prenočili v njihovih krčmah, a naslednjega dne se je opazilo, da je Bošnjakom zmanjkalo to ali ono. Dovelj je bilo, da je kateri okradenih le omenil, kako jim je česa zmanjkalo, kmalu so jih prijeli z orožjem vsake vrste, a okradeni ne le da so morali molčati, ampak še prositi odpuščenja, ali pa se včasih odkupiti z denarjem, da jih puste žive. Morda bi se jim tudi ne bilo nič zgodilo, ali tolik je bil strah pred Sabljarji.

Pripoveduje se, da je Pekić, oče pokojnega svečenika-dekana, napravil nekdaj še pametnejše, nego so drugi kedaj.

Turki so se vračali z mnogimi vozmi in so padli v njegovo hišo. V razgovoru je doznal, da imajo pri sebi mnogo dukatov, in domislil se je, da se ni mogel bolje.

(Dalje.)